

23. Festiwal Filmu Niemego

2022-12-11

8 grudnia ruszył 23. Festiwal Filmu Niemego - najstarszy w Polsce przegląd filmów niemych, prezentowanych z towarzyszeniem muzyki na żywo. Tegoroczna edycja Festiwalu odbywa się pod hasłem „Przemiany”, w którym zawierają się zmiany technologiczne, obyczajowe, ale też odważne eksperymenty z formą. W programie, obok klasyki niemego kina („Złamana lilia” i „Nosferatu - symfonia grozy”), są poszukujące nowych środków wyrazu dzieła awangardowe autorstwa m.in. Mai Deren i Germaine Dulac oraz filmy stojące u progu dźwiękowej rewolucji (np. „Skrzydła” Williama A. Wellmana i „Szantaż” Alfreda Hitchcocka). Wydarzenie, organizowane przez Fundację Dla Kina oraz Kino Pod Baranami, potrwa do dzisiaj, 11 grudnia.

Temat **23. edycji Festiwalu Filmu Niemego** rozumiany jest bardzo szeroko. „Przemiany” odnaleźć można w fabułach, zmieniającym się stylu filmów niemych oraz w wytyczającej nowe ścieżki filmowej awangardzie. Szczególnym rodzajem zmiany we wczesnym kinie było wprowadzenie dźwięku. W trakcie 23. Festiwalu Filmu Niemego na ekran powrócą filmy nieme, produkcje stojące u progu rewolucji dźwiękowej oraz takie, które ten próg właśnie przekroczyły.

Większość festiwalowych tytułów zostanie zaprezentowanych z muzyką wykonywaną na żywo. Światło na zapomniane pieśni ludowe rzuca duet **Chvost**, spajając je z nowoczesną klubową elektroniką, a tradycje słowiańskiego rytuału i free jazzu łączy polsko-ukraiński **TANŌK**. W muzyce elektronicznej – zjednoczonej z jazzem i inspiracjami filmowym science-fiction – zanurza się **BLED**, podczas gdy zespół **Pin Park** nadaje jej analogowego sznytu, za sprawą starych syntezatorów EMS i wczesnych samplerów. Na Festiwalu pojawią się też stali bywalcy: multiinstrumentalista **Maciej Trifonidis** w kwartecie, **Paweł Pruski i Eta Hox** (jako duet **Cisza**), kompozytor muzyki filmowej **Stefan Wesołowski** wraz z zespołem oraz **Semi-Invented Trio** – skład, który narodził się na 12. Festiwalu Filmu Niemego.

23. Festiwal Filmu Niemego otworzyły filmy **Mai Deren**, jednej z najsłynniejszych artystek awangardowych. Są to pełne symboli, oniryczne krótkie metraże, w których sięgała do estetyki kina niemego, na czele z prowokującymi do niezliczonych interpretacji „**Sieciami popołudnia**”. Pokaz poprzedziło **spotkanie autorskie** wokół najnowszej książki Małgorzaty Radkiewicz „Refleksje zza kamery. Reżyserki o kinie i formie filmowej”, prezentującej różnorodne głosy twórcze kobiet, w tym reżyserek, których filmy prezentowane są w tym roku na Festiwalu. Dziełem z pogranicza awangardy i propagandy jest „**Chleb**” **Mykoli Shpykovskiyego** – niema opowieść o zdemobilizowanym żołnierzu, który powraca do swojej wsi. Ukraiński film zachwyca przemyślanymi zdjęciami, lakonicznym stylem oraz montażem, który z prostej fabuły uczynił nowatorskie dzieło. Z mistrzami nieszablonowego myślenia o kinie będzie można zapoznać się uczestnicząc w pokazie **Francuskiej awangardy filmowej**. W zestawie są krótkie metraże **Fernanda Légera** („**Balet mechaniczny**”), **Germaine Dulac** („**Uśmiechnięta pani Beudet**”) i **Jeana Vigo** („**A propos Nicei**”). Te intrygujące, niejednoznaczne, pełne formalnych eksperymentów filmy są namacalnym dowodem artystycznej śmiałości swoich twórców.

Stworzone u progu dźwiękowej rewolucji „**Skrzydła**” **Williama A. Wellmana** to jedyna niema produkcja, której przyznano Oscara w kategorii najlepszy film. Wojenny melodramat opowiadający o miłości, przyjaźni, rywalizacji, bohaterstwie i poświęceniu do dziś imponuje rozmachem i realistycznymi zdjęciami podniebnych potyczek. Ciekawym przypadkiem jest „**Szantaż**” **Alfreda Hitchcocka**, który powstał w dwóch wersjach: niemej i częściowo

dźwiękowej (był to pierwszy brytyjski film mówiony). Na Festiwalu pojawi się wersja niema, zawierająca intrygujące formalne eksperymenty Hitchcocka, które są prawdziwym popisem montażowej maestrii. Z dźwiękiem z powodzeniem zmierzył się również **Charlie Chaplin** - wielki mistrz niemej komedii, który w „**Dyktatorze**” stworzył ostrą satyrę na niemiecki narodowy socjalizm. Film, którym ten wszechstronny artysta ostatecznie „pogodził się” z kinem dźwiękowym, wywarł wielki wpływ na amerykańską debatę w sprawie przystąpienia do II wojny światowej. Seans warto uzupełnić współczesnym dokumentem „**Prawdziwy Charlie Chaplin**” **Jamesa Spinneya i Petera Middletona**, który jest wciągającym studium życia i twórczości tej wielkiej ikony kina.

W programie festiwalu jest też pokaz udźwiękowionej kopii „**Janka Muzykanta**” **Ryszarda Ordyńskiego**, jednego z pierwszych polskich pełnometrażowych filmów dźwiękowych, który przez dekady uchodził za niemy. Dopiero kilka lat temu we Włoszech odnaleziono oryginalne płyty gramofonowe ze ścieżką dźwiękową, a film zyskał nowe oblicze dzięki rekonstrukcji cyfrowej przeprowadzonej przez Filмотekę Narodową – Instytut Audiowizualny. Będzie to krakowska re-premiera filmu w takiej wersji, jaką oglądali widzowie niemal sto lat temu. Warto również zwrócić uwagę na „**Szkice z Polski**” – jeden z najciekawszych i unikatowych obrazów życia w międzywojennej Polsce, będący wynikiem kilku podróży belgijskiego prawnika **Maurice’a Bekaerta** do Rzeczypospolitej. Filmowiec-amator uwiecznił na taśmie Warszawę wraz z jej imponującymi budynkami i parkami, portową Gdynię, uzdrowską Krynice, Podhale (Zakopane, Morskie Oko), Huculszczyznę oraz Kraków (m.in. Rynek Główny i Wawel) i jego okolice (Dolina Prądnika).

Jak co roku, szczególne miejsce na Festiwalu Filmu Niemego zajmuje filmowa klasyka. Z okazji setnej rocznicy premiery, na ekranie pojawi się „**Nosferatu - symfonia grozy**” – zrealizowany przez wybitnego przedstawiciela niemieckiego ekspresjonizmu filmowego, **Friedricha Wilhelma Murnaua**, który po mistrzowsku wykorzystał możliwości ówczesnego kina. „**Złamana lilia**” **D. W. Griffitha** – jeden z najważniejszych melodramatów w historii – to najbardziej kameralny film amerykańskiego reżysera znanego z drogich, wystawnych produkcji, takich jak „Narodziny narodu” czy „Nietolerancja”. Skupiona na emocjach i złożonej psychologii bohaterów „Złamana lilia” wciąż zachwyca subtelnością i tajemniczą aurą.

Najmłodszych widzów organizatorzy Festiwalu zapraszają w niedzielny poranek na **Baranki w niemym kinie** – pokaz bajek z muzyką na żywo i zabawy w udźwiękowienie filmu z Maciejem Trifonidisem.

W sobotę wieczorem, w klubie Betel, odbędzie się afterparty, podczas, którego DJ-ski duet **Cisza** zagra do filmu dokumentalnego „**The Great White Silence**” z 1924 roku. Wstęp na to wydarzenie jest bezpłatny.